

Szelnoktudás Egyeteme 2007. 03. 21. Kolláth György: ALKOTMÁNYUNK E SZÁZADELŐN

Tisztelt Földijeim! Hölgyeim és Uraim! Kedves Kollégák!

Megilletődötten állok Önök előtt a Megyeházán. Ettől a ponttól 10 méternyire volt pályakezdő jogászként az első munkaszobám. 36 évvel ezelőtt tanácsi főelőadóként itt kezdtem el dolgozni. Hálás vagyok azért, amit itt tanultam. Kicsit törleszteni adósságomból azzal, hogy itt vagyok. Negyedfél évtizede - leánykori nevén - még államjognak hívták azt, amiről beszélek. Tisztos polgári neve ma alkotmányjog, közjog. Közben volt egy rendszerváltás: seregnyi reménnyel, beteljesüléssel és illúzióval is. Nem fogok időben visszafelé köpködni. Nekem az 1971. évi Magyarország is a hazám volt. Azért, mert 47-ben születtem, nem kérek elnézést.

Azoknak, akik szeretnek pártos felhánytorgatással élni, egy churchill-i példát idéznék. 1941 nyarán valaki azon ironizált, hogy Churchill azzal a bolsevizmussal szövethetik, amelyiket nemrég a bölcsőjében szeretett volna megfojtani. Mire ő: ha Hitler a Poklot rohanná le, nekem a Sátánról is lenne egy jó szavam az Alsóházban.

Bevezetőként jelzem: próbálkozom derűs szemléltetéssel is. Nem az öncélú bolondozás vezet, hanem egy bölcs idézet Dürrenmattól. A komédia az egyetlen műfaj, amit korunk közönsége megérdemel. Mondá: egy svájci! Szóval: üres és becsapós az a szóinfláció, ami nálunk épp' az alkotmány körül habzik. *Részkérdések, válaszok:*

1) Népszavazás, mint utolsó alkotmányos eszköz. Kinek az utolsó eszköze? A párt-elnöknek alkalmasint lehet az utolsó dobása (ez is valószínűtlen), de az ország közjogi rendszerének biztosan nem az. A népszavazás kicsit olyan, mint a házasságkötés: kivételes, nagy jelentőségű, ünnepi aktus, ám semmiképp' sem napi taktikai fegyver. Az, hogy a 17 éve bebetonozódott, jóllakott és elidegenedett politikai osztály – és nem csak a kormányoldal – rosszul teljesít, nem ok arra, hogy népmozgalommal cserét eszközöljenek ki. Miért csak az egyik felet kéne lecserélni?! Plurális rendszerben nincs egy csodafegyver, hanem az alkotmányos intézmények, szervek és méltóságok jóhiszemű együttműködése lenne alapkövetelmény. Pont az, ami kb. 3:1 arányban az ellenzék hibájából nincs ma meg. Slusszpoén következik arra, hogy a demagógia sosem használ. 25 éve a marxista egyetemen így ócsárolták a parlamenti szisztémát: A proletáriátus kedvenc itala a skót viszki, amit választott képviselői útján fogyaszt. Menjünk vissza idáig?

2) Az államfő közjogi szerepéről, s megválasztása módjáról. Eddig Magyarországnak csakis rátermett, méltósággal működő, európeai elnökei voltak, s ez ma is így van. Helyén van az Alkotmányban az elnöki funkció: kompetenciái is megfelelnek a parlamentarizmus rendjének. Minden alkotmányos hatáskör el van osztva, újat adni bárkinek csak a meglévők - és az elvi fundamentumok - csorbításával lehetne. Középerős elnöki jogkör van, éppen a Sólyom László-vezette AB által megindokolva. Eltérés az adott elnöki szerepfelfogásban van: Göncztől Sólyomig más és más volt az elnöki attitűd (Lásd: taxisblokádtól a kitüntetési jog alkotmány-értelmezéséig). Miután az elnök semleges, kiegyensúlyozó közhatalmi ág, képtelenség neki - aktuális pártpolitikai érdekből - a mainál szélesebb parlament-felosztási jogot adni. Ilyen jog az Egyesült Államok elnökét sem illeti meg, pedig ő prezidenciális rendszer feje. Axióma: az elnökválasztás módja és az elnök jogköre között nincs alkotmányos összefüggés: az erős társadalmi legitimitáció nem hoz erős beavatkozási jogot napi ügyekbe. Sőt, az államfő politikai „felelőtlensége”- ez alkotmányos műszó – esélyt sem ad hatásköri bővítésre, mert az államfő csakis jogi felelősséget visel. Az pedig mókás lenne, ha a parlamentet felosztató döntését, mint rendesen, a kormány ellenjegyzéséhez kötnék. A nép által történő elnök-választás evidensen politikai kampánnyal ötvözve menne. Tessék elképzelni, ez mivel járna a századelő Magyarországnán. Pl. ígérne ezt-azt X és Y, s azután a vesztes Őszödöt, Felcsútot emlegetné?!

3) Konstruktív vagy – esküszöm, így hívják - destruktív bizalmi kérdés a T. Házban? Nomen est ómen: a név egyben magyarázat is. Mi, bonni mintára a konstruktív

bizalmatlansági indítvány intézményét vettük át. Megmaradt az Alkotmányban a hagyományos bizalmi szavazás intézménye is. Kár, ha ezt politológus közíró nem tudja. Sajnos, csak későn kezdődött el a politológusok alkotmányjogi képzése. Korosztályok estek ki belőle. Érdemi válaszom: az 1990. évi jogi adaptáció célja a kormányzati-közjogi stabilitás garantálása volt, csakúgy, mint a 4-ről 5 %-ra felemelt parlamenti küszöbvel. Bevált. Így lehetett volna, ill. volna idő és mód megvalósítani azokat az államháztartási, elosztási rendszerbeli reformokat, amelyeket már 1989-ben a Németh Miklós által vezetett kormány célba vett, de azóta senki meg nem valósított. 4 év kifutási idő kellhet ahhoz, hogy a modernizáció előnyei nagyobbak legyenek, mint a szisztéma megváltoztatásának rövid-, és középtávú hátrányai. Egy példa: az 1997-ben európai modell mentén megváltoztatott nyugdíj-rendszert – sajnos – ismét meg kell reformálni, hát még azt, amihez 20 éve hozzá sem nyúltunk. De: a reform sem lehet öncél, és nem mindegy, hogy mihez, hogyan nyúlnak. Fanyar brit bölcsesség: attól, hogy megkeserítitek az elmúlást, még nem fog kevesebb ember meghalni. Visszatérve a kiinduló tételhez: ma nem kevesebb, hanem több közjogi stabilitás kell az e századi reformok végigviteléhez: alkotmányos tekintetben is. Versenyképességünk majdnem minden vonatkozása rosszul áll: demagógiával, népszavazással, ráolvasással semmi nem megy előre.

4) **Egy-, vagy két kamara legyen-e?** Angol mondás: ha van egy órád, tudhatod, mennyi az idő. Ha kettő, vagy több van, már nem lehetsz benne biztos. Érv ez arra, hogy mindenre van pro-, és kontra magyarázat. Én magam feltétlen híve voltam, s vagyok a II. parlamenti kamara felállításának. Többtucatnyi ok lenne, mondok belőle 5-öt. A mai parlamenti bruttó-létszám 386 nettó 200 sincs: mennyiség van, minőség nincs. Műhibák özöne jellemzi a Ház működését, főként a törvényalkotásban. Önmagát e szisztéma nem dönti meg, ergo átfogó reform kell: egy modern választójogtól a régiók kamarájáig. A pártok mélyrepülése, bizalom-vesztése rémes, de még nem ért a gödör aljára. Veszélyes a mai párt-struktúrára rábízni az ország minden baját, ráadásul 210-ben akár kétpárti országgyűlés is képződhet. Akkor pedig X a Coca Cola, Y a Pepsi Cola, és azt sem tudni: melyik a cukormentes változat. Ha a II. kamara „csak” az alsóház baklövéseit szűri ki, s nem zúdul minden politikai cirkusz közjogi lepelben az Alkotmánybíróságra, már megérte. Két tisztázandó előfeltétel van, mely az európai alkotmányok kivonatolásával megoldható. A) Kiből és hogyan álljon össze a II. kamara? B) Milyen erősségű hatáskörei legyenek, kiket megkurtítva ez által? Szakmai alapon két hónap alatt kimunkálható lenne erre A, B, C variáns, amiből választhatna „a” politika. De ha pártkatonák alkotmányozgatnának, akkor garantáltan semmi nem lesz belőle. Több mint időszerű gesztus lenne a 386-ból 150-200 fővel I., és maximum 100 fővel II. kamarát alkotni. Vízválasztó: képviselőinknek vajon a joga, a kiváltságos, védett helyzete több-e, mint a miénk, avagy a kötelessége, s a felelőssége? Ezen áll vagy bukik minden más is. Zárásul: közpolitikánk prominens képviselőjét 10 éve monitorizálom: mikor mond olyat, amit tanítani kéne. Nos, egy évtizede mond olyanokat, amiért már kollokviumon bukás jár, azaz szigorlatra sem volna szabad engedni. Nem merem a diákok közé elhívni, de nem is készül egyetlen eminens hallgatóm sem politikai pályára! Ez a baj!

Egykor fehér kesztyűben tettünk esküt az alkotmányra és a törvények tiszteletére. Honatyák, közjogi tisztviselők szintén tesznek esküt. Kínozz egy kérdés. Némelyiknek azért kell a kesztyű, hogy ne maradjon ujjlenyomat?

Kell új Alkotmány, de a stáb hibáit a rendszer átkódolása alig(ha) oldja meg.